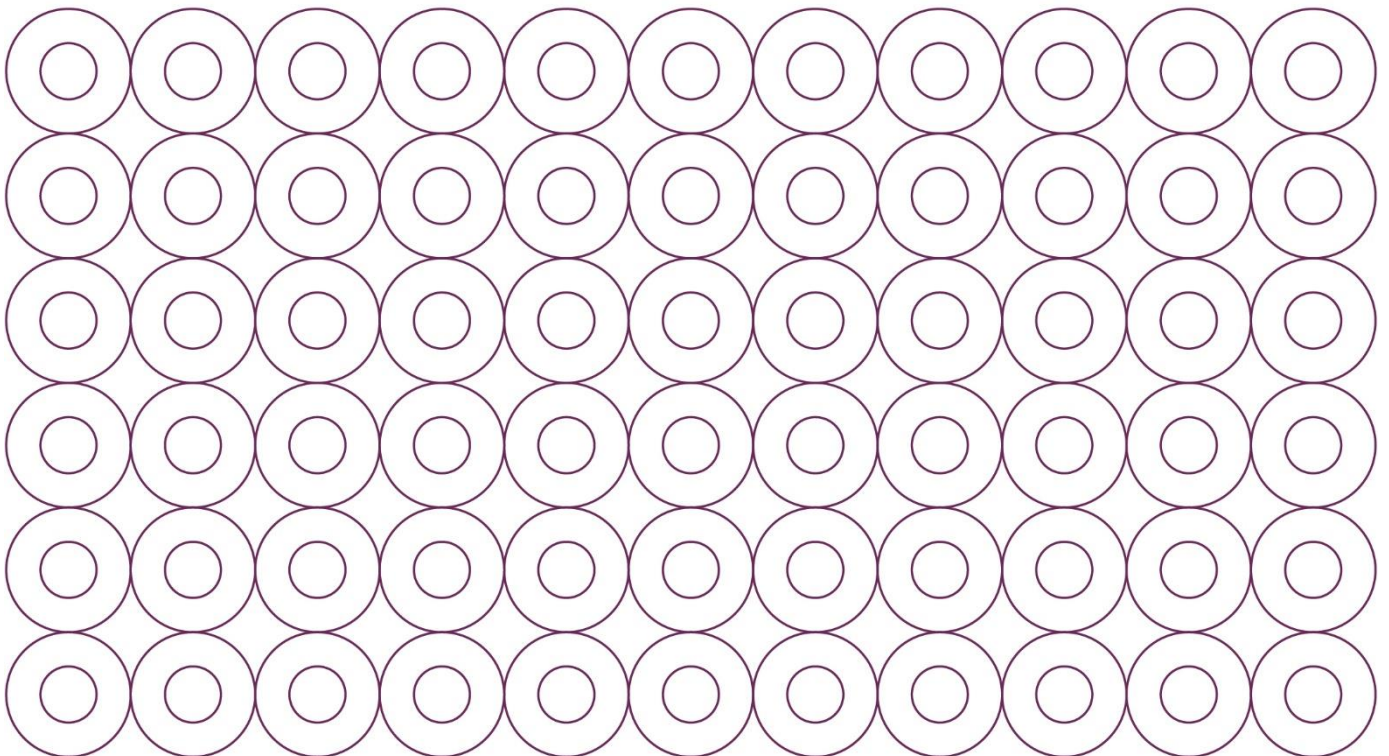

Metodbeskrivning

Bilaga till rapport Grundskolors arbete för en tillgänglig
lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktions-
nedsättningar (rapport 2025:1)

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISSN: 1103-2421

ISRN: SKOLV-R-2025:1-SE

Skolverket, Stockholm 2025

Innehåll

1. Inledning.....	4
Enkätundersökningarna.....	4
Population, urval och bortfall.....	4
Viktning och tolkning av resultaten	5
2. Enkät till huvudmän.....	6
Urval och stratifiering	6
Svarsfrekvens och bortfall.....	7
3. Enkät till skolenheter.....	9
Urval och stratifiering	9
Svarsfrekvens och bortfall.....	10

1. Inledning

I denna bilaga beskrivs de metoder som ligger till grund för resultaten som redovisas i rapporten Grundskolors stöd till elever med NPF. Bilagan inleds med en kortfattad beskrivning av de två enkätundersökningarna som genomförts, bortfallsanalysen, hur urvalen har dragits, samt hur svaren har viktats för att kompensera för bortfallet. Därefter följer en mer ingående redogörelse för urval och bortfallsanalys i de två olika enkätundersökningarna.

Enkätundersökningarna

Studiens syfte är att ge en nationell bild av hur huvudmän och rektorer för grundskolor arbetar för att erbjuda en tillgänglig lärmiljö, uppmärksamma stödbehov och ge extra anpassningar och särskilt stöd till elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) utifrån deras olika förutsättningar och behov.

Rapporten bygger på två webbenkäter som Skolverket under våren 2024 skickade ut till:

- huvudmän för grundskolor
- skolenheter inom grundskolan

Enkäterna var öppna under perioden den 26 mars till den 29 april.

Population, urval och bortfall

Enkätundersökningarna har genomförts som urvalsundersökningar, från vilka resultaten har viktats till att representera *samtliga* huvudmän som ansvarar för grundskolor respektive *samtliga* grundskoleenheter i Sverige, exklusive resursskolor. Urvalet av huvudmän för grundskolor, liksom urvalet av grundskoleenheter, stratifierades efter typ av huvudman och storlek.¹ När det gäller huvudmän för grundskolor har sedan ett urval från varje stratum dragits där andelen enskilda huvudmän i urvalet är samma andel som andelen enskilda huvudmän i populationen.² På samma sätt är andelen kommunala huvudmän i urvalet samma som andelen kommunala huvudmän i populationen. När det gäller grundskoleenheter finns det betydligt färre fristående skolenheter än kommunala skolenheter. För att få ett urval av skolenheter som är tillräckligt stort för att vi ska kunna uttala oss även om fristående skolenheter har vi dragit proportionellt sett fler fristående skolenheter jämfört med kommunala skolenheter i förhållande till hur andelarna fördelas i populationen.³

¹ När det gäller enkäten till huvudmän för grundskolor baseras storleksgrupperna på det totala antalet elever på samtliga huvudmannens skolenheter. För enkäten till rektorer för grundskoleenheter baseras storleksgrupperna på antalet elever vid respektive skolenhet. Uppdelningen typ av huvudman omfattar antingen enskild eller kommunal huvudman.

² Populationen är samtliga huvudmän för grundskolor i Sverige.

³ Populationen är samtliga Sveriges grundskoleenheter med minst 10 elever (exklusive resursskolor).

Tabell Tabell 1 nedan visar storleken på populationerna, urvalen och den andel av urvalen som har svarat på enkäten bland huvudmän respektive rektorer.

Tabell 1. Population, urval och svarsandelar. Grundskolor (exkl. resursskolor)

	Population	Urval	Svarsandel
Huvudmän	793	515	74 %
Rektorer (Skolenheter)	4 462	1 335	49 %

Urvalsramarna skapades utifrån skolenhetsregistret samt den officiella statistiken

Viktning och tolkning av resultaten

Resultaten i rapporten är baserade på de huvudmän och de skolenheter som besvarat enkäterna. Deras svar har sedan viktats för att spegla hela populationen, utifrån bland annat hur urvalen är dragna och hur bortfallet fördelar sig mellan olika stratum. För att undersöka huruvida skillnader i svarsandelar mellan olika grupper är signifikanta och inte beror på slumpmässig variation har statistiska tester utförts med en signifikansnivå på 95 procent. Det innebär att i 95 av 100 fall kommer korrekta slutsatser dras om huruvida det finns signifikanta skillnader eller inte mellan olika svarsandelar. Skillnader som tas upp i rapportens löptext är statistiskt signifikanta om inte annat anges.

2. Enkät till huvudmän

Urval och stratifiering

Urvalet av huvudmän är baserat på typ av huvudman (kommunala och enskilda) samt huvudmannens storlek, i form av det totala antalet elever i grundskolan hos huvudmannen. I urvalsramen för urvalet av huvudmän ingår samtliga kommunala och enskilda huvudmän som har minst 10 elever i grundskolan, förutom de huvudmän som enbart har resursskolor.⁴ Uppgifter om antalet elever är hämtat från den vid urvalstillfället senast tillgängliga officiella statistiken, det vill säga från elevstatistiken från höstterminen 2022. Urvalsramen har sedan justerats baserat på aktuella uppgifter från Skolenhetsregistret (februari 2024). De huvudmän som då inte längre fanns med i registret över huvudmän som bedriver grundskolor har exkluderats från urvalsramen.

Urvalet består av fyra stratum; små och stora enskilda huvudmän respektive små och stora kommunala huvudmän (se Tabell 2). Eftersom det finns stora skillnader i storlek mellan kommunala och enskilda huvudmän har gränsen dragits så att hälften av alla huvudmän i respektive huvudmannatyp klassificeras som små och den andra hälften som stora. Det innebär att det är olika storleksdefinitioner beroende på om huvudmannen är kommunal eller enskild. Enskilda huvudmän har i regel färre elever i grundskolan än kommunala huvudmän. En liten enskild huvudman i undersökningen (det vill säga den halvan av enskilda huvudmän som har minst antal elever) har mellan 10 och 145 elever i grundskolan, vilket kan jämföras med mellan 10 och 1 552 elever för en liten kommunal huvudman i undersökningen. Det går därför inte att fullt ut jämföra dessa grupper med varandra.

Det finns också betydligt fler enskilda än kommunala huvudmän i grundskolan. Vi har valt att dra ett proportionerligt urval efter antalet huvudmän per huvudmannatyp i rampopulationen. Det ursprungliga urvalet bestod av 518 huvudmän, varav 306 enskilda huvudmän (153 små och 153 stora) och 212 kommunala huvudmän (106 små och 106 stora). I efterhand har dock fyra huvudmän identifierats, samtliga enskilda, som inte bedrev grundskoleverksamhet under mätperioden, samt en huvudman (också enskild) som enbart har resursskolor. Dessa huvudmän betraktas som övertäckning enligt ovan och har exkluderats. Det slutliga antalet huvudmän som ingår i urvalet är därmed 514. Det stratifierade urvalet har dragits med hjälp av ”complex samples” i SPSS.

⁴ Resursskolor är skolenheter som enbart tar emot elever som behöver särskilt stöd.

Tabell 2. Urval av huvudmän och stratifiering

Stratum	Antal huvudmän i populationen	Andel huvudmän i populationen	Antal huvudmän i urvalet	Andel huvudmän i urvalet	Antal huvudmän i urvalet, exkl. övertäckning*	Andel huvudmän i urvalet, exkl. övertäckning*
Stratum 1 – Små enskilda huvudmän (10–145 elever)	252	31,8 %	153	29,5%	150	29,2 %
Stratum 2 – Stora enskilda huvudmän (146 elever eller fler)	251	31,7 %	153	29,5 %	152	29,6 %
Stratum 3 – Små kommunala huvudmän (10–1552 elever)	145	18,3 %	106	20,5 %	106	20,6 %
Stratum 4 – Stora kommunala huvudmän (1553 elever eller fler)	145	18,3 %	106	20,5 %	106	20,6 %
Totalt	793	100 %	518	100 %	514	100 %

* Det slutliga antalet huvudmän i urvalet för undersökningen, efter att huvudmän som bör betraktas som övertäckning har exkluderats från urvalet.

Svarsfrekvens och bortfall

Av de 515 huvudmän som valdes ut att delta i studien har 379 huvudmän besvarat enkäten. Det ger en total svarsfrekvens för studien på 73,5 procent (se Tabell 3). Det finns dock stora skillnader i svarsfrekvens mellan stratum. Svarsfrekvensen är högst för kommunala huvudmän. Av de små kommunala huvudmännen har 81,1 procent besvarat enkäten och av de stora kommunala huvudmännen har 84,0 procent gjort detsamma, vilket kan jämföras med 68,0 procent av de små enskilda huvudmännen och 66,4 procent av de stora enskilda huvudmännen. Skillnaderna i svarsfrekvens mellan stratum är signifikanta.

Tabell 3. Svarsfrekvens och bortfall per stratum

Stratum	Antal huvudmän i populationen	Antal huvudmän i urvalet*	Antal svarande	Svarsfrekvens
Små enskilda huvudmän	252	150	102	68,0 %
Stora enskilda huvudmän	251	152	101	66,4 %
Små kommunala huvudmän	145	106	86	81,1 %
Stora kommunala huvudmän	145	106	89	84,0 %
Totalt	793	514	378	73,5 %

*Exklusive överteckning. Pearson Chi-Square = 0,002

Motsvarande skillnader i svarsfrekvens finns även mellan enskilda och kommunala huvudmän som grupp (se Tabell 4). Svarsfrekvens är högre för kommunala huvudmän, än enskilda huvudmän. Skillnaderna i svarsfrekvensen är också signifikanta.

Tabell 4. Svaresfrekvens och bortfall per typ av huvudman

Huvudmannatyp	Antal huvudmän i populationen	Antal huvudmän i urvalet*	Antal svarande	Svarsfrekvens
Enskild huvudman	503	302	203	67,2 %
Kommunal huvudman	290	212	175	82,5 %
Totalt	793	515	379	73,6 %

*Exklusive överteckning. Pearson Chi-Square = 0,001

För de kommunala huvudmännen har en bortfallsanalys gjorts för att studera om det även finns skillnader i svarsfrekvens mellan huvudmän i olika delar av landet. Motsvarande analys är inte möjlig att göra för enskilda huvudmän, i och med att de stora koncernerna ofta driver skolor i fler än en kommun. Analysen är därför begränsad till kommunala huvudmän. Bortfallsanalysen visar på att det inte finns några signifikanta skillnader i svarsfrekvens mellan huvudmän som verkar i olika delar av landet. Det gäller både för analyser av SKR:s kommunhuvudgrupper (storstäder och storstadsnära kommuner, större städer och kommuner nära större stad respektive mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner) och för dess undergrupper.

Samtaget visar bortfallsanalysen på att det finns skillnader i svarsfrekvens mellan olika grupper av huvudmän. De ursprungliga urvalsvikterna från ”complex samples” har därför justerats för att ta hänsyn till skevheter i bortfallet. De nya bortfallsjusterade urvalsvikterna tar därmed hänsyn till skillnader i svarsfrekvens mellan stratum.

3. Enkät till skolenheter

Urval och stratifiering

Urvalet av skolenheter för rektorsenkäten baseras, liksom urvalet av huvudmän, på en stratifiering av grundskolenheter efter huvudmannatyp och storlek. I detta urval baseras inte storleksgrupperna på antalet elever hos huvudmannen utan antalet elever på skolenheterna. En annan skillnad från urvalet av huvudmän är att definitionen av storleksgrupperna är samma för samtliga skolenheter, oavsett huvudmannatyp. För att minska uppgiftslämnarbördan har dock de allra minsta skolenheterna exkluderats. Enbart de skolor som har fler än tio elever har ingått i urvalsramen, vilka sedan delats in i tre jämnstora storleksgrupper; små, mellanstora och stora skolenheter.

I urvalsramen har enbart grundskolenheter med kommunal eller enskild huvudman ingått. Skolenheter som utgör resursskolor har exkluderats.

Urvalsramen är baserad på den vid urvalet senast tillgängliga elevstatistiken. Uppgifter om antalet elever i grundskolan är därmed hämtat från den officiella statistiken från höstterminen 2022. Urvalsramen har sedan korrigerats efter uppgifter ur Skolenhetsregistret från februari 2024, vilket inneburit att skolenheter som inte längre finns med i registret över skolenheter har exkluderats från rampopulationen.

Proportionellt sett har fler skolenheter med enskild huvudman, än med kommunal huvudman, dragits i urvalet. Detta för att få ett urval av skolenheter som är tillräckligt stort för att kunna dra slutsatser om resultatet även för skolenheter med enskild huvudman. Det har inneburit att vi i stort sett har dragit dubbelt så många enskilda skolenheter som kommunala i förhållande till antalet i rampopulationen.

Totalt ingick 1341 skolenheter i det ursprungliga urvalet. Efter kontroll av eventuell övertäckning har sex skolenheter exkluderats från urvalet. Det slutliga urvalet av skolenheter är därmed 1335 grundskolenheter, 456 skolenheter med enskild huvudman och 879 med kommunal huvudman. Det stratifierade urvalet har dragits med hjälp av "complex samples" i SPSS.

Tabell 5. Urval av skolenheter och stratifiering

Stratum	Antal skolenheter i populationen	Andel skolenheter i populationen	Antal skolenheter i urvalet	Andel skolenheter i urvalet	Urval exkl. övertäckning*	Andel urval exkl. övertäckning*
Stratum 1 – Små enskilda skolenheter (10–135 elever)	309	6,9%	172	12,8%	168	12,6%
Stratum 2 – Medelstora enskilda skolenheter (136–277 elever)	220	4,9%	141	10,5%	141	10,6%
Stratum 3 – Stora enskilda skolenheter (278–1292 elever)	236	5,3%	147	11,0%	147	11,0%
Stratum 4 – Små kommunala skolenheter (10–135 elever)	1170	26,2%	290	21,6%	288	21,6%
Stratum 5 – Medelstora kommunala skolenheter (136–277 elever)	1272	28,5%	296	22,1%	296	22,2%
Stratum 6 – Stora kommunala skolenheter (278–1292 elever)	1255	28,1%	295	22,0%	295	22,1%
Totalt	4462	100 %	1341	100 %	1335	100 %

*Det slutliga antalet inkluderade skolenheter i undersökningen, efter att ha exkluderat skolenheter som utgör en övertäckning

Svarsfrekvens och bortfall

Av de 1335 rektorer (skolenheter) som valdes ut att delta i studien besvarade 654 enkäten, vilket betyder att studien som helhet har en svarsfrekvens på 49 procent (se Tabell 6). Det varierar något mellan strata-grupperna hur många rektorer som har valt att besvara enkäten. Svarsfrekvensen är högst för rektorerna på skolenheter med enskild huvudman och som allra högst bland rektorer på små enskilda skolenheter, medan det omvända gäller för rektorer med kommunal huvudman. Skillnaderna i svarsfrekvens stratumen är inte signifikant.

Tabell 6. Svarsfrekvens och bortfall per stratum

Stratum	Antal skolenheter i urvalet*	Antal svarande	Svarsfrekvens
Små fristående skolenheter	168	96	57,1%
Medelstora fristående skolenheter	141	70	49,6%
Stora fristående skolenheter	147	74	50,3%
Små kommunala skolenheter	288	139	48,3%
Medelstora kommunala skolenheter	296	144	48,6%
Stora kommunala skolenheter	295	131	44,4%
Totalt	1335	654	49,0%

*Exklusive överteckning. Pearson Chi-Square = 0,589

Det finns dock mindre skillnader i svarsfrekvens mellan rektorer på skolenheter med olika typer av huvudmän (Tabell 7). Svaresfrekvens är högst bland rektorer på fristående skolenheter, där 52,6 procent av rektorerna har besvarat enkäten. Svaresfrekvensen är några procentenheter lägre på kommunala skolor. Av rektorerna på kommunala skolor har 47,1 procent besvarat enkäten. Skillnaderna mellan kommunala och fristående skolenheter är enbart svagt signifikanta ($p=0,055$).

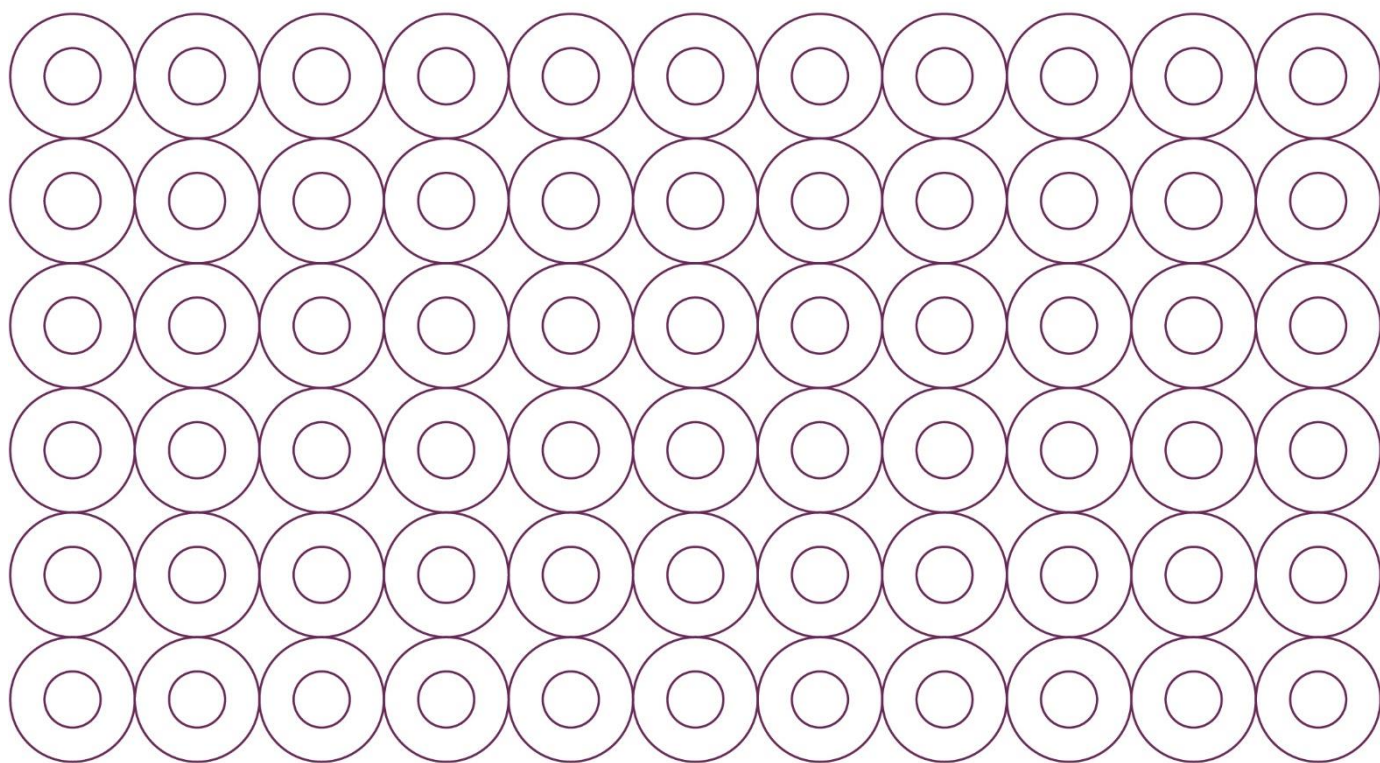
Tabell 7. Svaresfrekvens och bortfall per typ av huvudman

Huvudmannatyp	Antal skolenheter i populationen	Antal skolenheter i urvalet*	Antal svarande	Svaresfrekvens
Enskild huvudman	765	456	240	52,6%
Kommunal huvudman	3697	879	414	47,1%
Totalt	4462	1335	654	49,0%

*Exklusive överteckning. Pearson Chi-Square = 0,055

Det finns inte några signifikanta skillnader i svaresfrekvens mellan skolenheter av olika storlek och inte heller mellan skolor i olika delar av landet.

De bortfallsanalyser som genomförts visar på vissa skillnader i svaresmönster mellan hur rektorer på olika skolenheter har svarat. Dessa skillnader är dock i de allra flesta fallen icke signifikanta. Det finns enbart svagt signifikanta skillnader mellan skolenheter som har enskild respektive kommunal huvudman. De nya bortfallsjusterade urvalsvikterna behöver därmed inte ta hänsyn till skillnader i svaresfrekvens mellan olika stratum.

Skolverket

www.skolverket.se